

UKRAYNACADA TÜRKİZMLERİN KULLANIMI***Reshide ADZHUMEROVA******Emine ATMACA*******Özet**

Bu makalede, çağdaş dil biliminde özel adlar konusu incelenmiş ve Türkçeden alıntılanan kelimelerin Ukraynacada nasıl benimsendiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca Ukraynacaya Türkçeden geçmiş yer adları ile ilgili bazı kelimelerin incelenmesi ve bu kelimelerin yeni ortamda nasıl benimsendiği üzerinde de durulmuştur. Türkizmlerin bir kısmı, Ukraynacaya herhangi bir şekil ve semantik değişmeye uğramadan birebir geçmiştir. Buna sanjari, barabaş ve balık gibi kelimeler örnek olarak gösterilebilir. Ukraynacadaki Türkizm terimleri sadece yazılı olarak ele alınıp benimsenmemiş, onların semantiği “yeniden ele alınıp işlenmiştir”.

Ukraynacada Türkizmlerin benimsenme sürecinde bazı kelimeler kaynak dildeki yazılış ve semantiğini aynen korumuştur. Bazıları ise morfolojik olarak şeklen değişmeye uğramış veya semantik kaymalarla birlikte yapısı aynen korunmuştur. Bütün bunlar bir dilin başka bir dilden alıntılanmış unsurları benimseme sürecine de uygundur. Böylelikle “onomastik söz varlığının öğrenilmesi öğrencilerin edebî yönden üslup kazanmasına ve estetik bir zevk sahibi olmasına yardımcı olur” sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ad bilimi, yer adları bilimi, Türkizm, etnik grup, anlam bilimi.

FUNCTIONING OF TURKISMS IN UKRAINIAN LANGUAGE**Abstract**

The article deals with the problem of proper name specificity in modern linguistics. It considers some ways of Turkic words adoption in Ukrainian language. Research of separate borrowings from Turkic language in Ukrainian, connected with toponymy, has allowed to outline various ways of their adaptability in a new environment. The author states, that a certain number of turkisms in Ukrainian language «has got accustomed» without any transformations of their external form and semantic changes. This statement is illustrated on the example of toponyms «санжари», «барабаш», «балик», etc. Ukrainian language has not only «graphically» transferred and acquired turkism-terms, but also «has processed» their semantics in the direction more adapted for needs of its language culture. It has been ascertained in the article that the process of turkisms adoption by Ukrainian language, separate borrowings have kept their graphic, phonetic, semantic identity with a source language; in some cases there were morphological changes of the external form of lexemes without transformation of semantics, or semantic shifts took place without any violation of structural shape of turkisms. All this

* Kazarin Adına Kharkiv Millî Üniversitesi (Visnik Harkivskogo Natsionalnogo Universitetu im. V. N. Kazarina) filoloji dergisinin [№ 846, 56, s. 35-39, Kharkiv / Ukrayna. 2009] sayısında yayınlanmış A. D. Çolakova'ya ait kiritil alfabesiyle hazırlanmış bu makale, Reshide Adzhumerova ve Emine Atmaca tarafından Türkiye Türkçesine çevrilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr.; Kastamonu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, reshidekirim@gmail.com.

*** Yrd. Doç. Dr.; Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, eatmaca@sakarya.edu.tr.

corresponds to the adoption laws of elements of one language by another. In conclusion the author states, “that the study of onomastic vocabulary solves the problems of development of students” logic thinking, improves stylistic feeling and aesthetic taste.

Keywords: Onomastics, toponymy, Turkism, ethnics, semantics.

Her dilin söz varlığında özel adlar önemli bir yer kapsar. Bu durum, Ukraynacada da istisna değildir. Özel adlar, söz varlığının ayrılmaz bir parçası olarak ortak kullanım alanında yer alır. *Onomastika* terimi, köken olarak Yunanca *onomastics* “adlandırma sanatı” kelimesinden gelmektedir. Bilimsel literatürde bu terim “özel ad” anlamında kullanılmaktadır. Nesnelere türüne göre özel adlar, *toponim* “yer adları”, *astronim* “uzaydaki nesnelere adları”, *etnonim* “halk ve kavim adları” vs. olarak gruplandırılır. Onomastik terminolojisinde belli bir sistematiğe ulaşmak için bu çalışmada *onomastika* terimi kullanılmıştır. Ukraynacada Türkçe kökenli onomastik alıntılarının araştırılmasının bazı sebepleri vardır:

- 1) Bu çok önemli ve güncel bir konudur.
- 2) Üzerinde çok az çalışılmıştır.
- 3) Özel adların öğrenimi sadece dil bilimi açısından değil, genel bilgi ve eğitim açısından da önemlidir.

Çağdaş dil biliminde özel adların özgünlüğü, N. A. Baskakov, A. A. Beletskiy, V. D. Bondaletov, Yu. A. Karpenko, A. V. Superanksa gibi bilim adamlarının çalışmalarında açıklanmıştır. Özel ad, farklı bilim dallarında çalışma konusu olarak ele alınabilir: dil bilimi, tarih, coğrafya, astronomi vs. Bu durum, dil öğretimi esnasında onomastik malzeme üzerinde bilimler arası ilişkileri kurmakta yardımcı olmaktadır. Onomastik bilim dalının araştırılması dil, edebiyat ve halk tarihinin öğrenilmesini mümkün kılmaktadır. Mesela; Orta Çağ (IX-XIV. yy.) Ukraynaca edebî metinlerine Türkizmlerin girdiği tespit edilmiştir. Ukrayna Rönesans’ı (XV-XVI. yy.) ve Barok’u (XVII. yy.) bu sayede yeni bir seviyeye ulaşmıştır. Burada “öz Ukraynaca Türkizmlerini” türetme örneklerine rastlıyoruz. Bu dönemlerde, Kıpçak leksikografisinde bulunmayan bazı kelimeler türetilmiştir. Sonraki dönemlerde Ukraynacada Türkizmlerin benimsenme süreci ise yavaşlamıştır.

Doğu kültürlerinin (Türk, İran, Arap) köklü araştırmasını ansiklopedik bir temele XX. yüzyılın başında akademisyen Agatangel Krımskiy oturtmuştur. Ancak bilimsel yönden şarkiyat merkezi yine de tam anlamıyla kurulmamıştır. Bu açıdan sosyal bilimler arasında şarkiyat bilimi Ukrayna’da çok mütevazı bir yere sahiptir.

Biz bu çalışmamızda semantik açıdan Türkizmleri incelemeyi hedefledik. Tespit ettiğimiz Türkizmleri, onomastik ve koreografik gruplar içerisinde ele alıp inceleyeceğiz.

Onomastik Oluşumlar: Türk fonetik ve imla desenleriyle bezenmiş soyadları, Ukraynaca söz varlığının önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Özellikle Ukraynacada “bay”, “bal”, “bar”, “bir” ve “beş” ile başlayan onomastik Türkizmlerin kullanım sıklığı dikkat çekmektedir:

Baybara: Bu soyadı taşıyanlar, Ukrayna'nın Poltava ilinde yaşamaktadır. B. D. Grinçenko, *Ukrayna Dili Sözlüğü* (Slovar Ukrainського Yazıka) çalışmasında çobanlık simgelerine işaret etmektedir: *Baybara* “çobanın uzun kamçısı”, “hayvanları tumar etmek için kullanılan alet”. *Baybara* [5: 20] kelimesi, on bir ciltlik *Ukrayna Dili Sözlüğü*'nde de yer almaktadır: “Çobanların uzun kamçısı” [11: 89]. Muhtemelen, bu kamçıları yapan ustaya da *baybara* denirdi. Fasmer'in *Rus Dilinin Köken Bilgisi Sözlüğü*'nde (Etimologičeskiy Slovar Russkogo Yazıka) ise bu kelime kaydedilmemiştir.

Kelimenin Özbek Türkçesindeki varyantı: *bay* “bay” + *baru* “var” şeklindedir. Kelimenin birinci kısmı “zengin, hâli vakti yerinde, asil, mal ve mülk sahibi, prens” anlamındadır. Sevortyan'ın tespitlerine göre *bay* kelimesi, köken olarak *ba:r - bar* “var, varlık” kelimesiyle akrabadır. Parçaların bir araya gelmesiyle (*bay + bar + a*) kelime, “zengin, prens, varlık, var” anlamlarına gelmektedir [10: 28].

Baybara kelimesinin onomastik oluşumundaki bu etkeni yok saymamak gerekir: Eski Özbek Türkçesinde *Baybora* adı, “boy” + “buri” = “sahip” + “kurt” demektir. Buradaki *buri* “soy koruyucusu” anlamındadır. Türk kökenli bu totemik soyadı Ukrayna onomastik alanına geçince başka bir anlam kazanmış olmalıdır [1: 20].

Bayda: Ukrayna'nın Poltava ilinde yaygın kullanılan bir soyadıdır. B. D. Grinçenko bu kelimeyi farklı anlamları ile açıklamaktadır: “1. Eğlence düşkünü, gamsız insan (*baydıki bitı* hiçbir şey yapmamak, tembellik yapmak anlamındaki Ukraynaca bir deyim). 2. Sakar, beceriksiz kadına takılan ad. 3. Ekmek parçası, kırıntısı” [5: 20]. Benzer bir açıklama başka bir sözlükte de vardır: *bayda* “gamsız, eğlence düşkünü insan, gezen tozan kişi” [11: 89].

Özbek Türkçesindeki “gezen tozan insan” (bekor yurmok, yulduz sanamok, it sugormok [9: 35]) leksikografik bir benzerliği anımsatmamaktadır. Ukraynacada Türkçe semantik, ek ile bölünmüştür (*boy-do, tak*). Kelimenin incelenen ilk kısmı, soyadını taşıyanın cemiyetteki yerine işaret etmektedir (zengin, malik, prens).

Bala: Bu soyadını kullananlar Ukrayna'nın Poltava ilinde yaşamaktadır. Bazen bu soyadını taşıyanlar akıcı “l” sesini çift ses olarak telaffuz ederler (Balla) veya Ukraynaca yüceltilsin diye kelimeye “-ın”, “-ov” eklerlerdi. B. D. Grinçenko bu kelime için şöyle bir açıklama yapmıştır: “Bala li, Dubina ş., hantal” [5: 20].

Türkmen Türkçesi hariç, bütün Türkçe kaynaklarda *bala* “çocuk, evlat” anlamındadır. Türkmen Türkçesinde bu kelime, “bebek” anlamındadır. Kaynaklarda da görüldüğü üzere *ba: la* = *bala* “kuş, hayvan ve insan yavruları için kullanılan genel bir addir”.

Kelimenin “yavru” anlamı, “çocuk” anlamından çok daha önce kaydedilmiştir; ancak Kâşgarî sözlüğünden önce değildir. Böylece, *ba:la* = *bala* birincildir, galiba, semantik içeriğinde de “evlat” anlamı yoktu, sonradan mecazi olarak “yavru, evlat” anlamı türemiştir. Araştırmacılar arasında Türkçe *bala* kelimesine Sanskritçenin etkisi olmuştur görüşü mevcuttur. Sonradan bu kelimeye Soğdca hipotez de eklenmiştir [10: 48-49].

Ancak “çocuk” anlamındaki *bala* kelimesinin (Özbek Türkçesinde, *bola*, *bolakay*) Türkçe kökenli olduğu görüşü önceliklidir. Türkçe örnekler, B. D. Grinçenko’nun öne sürdüğü *bala* kelimesindeki olumsuz semantik anlamın bir yanığı olduğunu göstermektedir. *Bala* kelimesi, Ukraynacanın ses bilgisine uygundur. Böylelikle *Bala* soyadının anlamı tekrar canlanmıştır. *Bala*, “erkek çocuk, evlat, küçük çocuk” demektir, “hantal, kaba” demek değildir. Muhtemelen *Küçük Rus*¹ - Alman Sözlüğü yazarları, *bala* kelimesini *balda* “kaz kafalı” kelimesiyle karıştırmışlardır. *Ukrayna Dili Sözlüğü “Slovar Ukrainskogo Yazıka”* ve *Türk Dillerinin Etimolojik Sözlüğü*’nde “*Etimologičeskiy Slovar Tyurkskih Yazıkov*” *bala* kelimesi yoktur.

Balamut: K. D. Balmont’un anlattığına göre, ecdatları Ukraynacada *Balamut* soyadını taşıyorlardı. Sonradan bu kelimeyi *Balmont*’a çevirmişler. Bu kelime Ukraynaca kaynaklarda şöyle geçmektedir: *Balamut*: “1. İsyan çıkarıcı, huzur bozan, ayartıcı (*folk. Balamute, viydi z hati* “Balamut, çık evden”). 2. Tabip. 3. *Balık*: uskumru” [10: 28]. *Balamut*: 1. İnsanlar arasında huzursuzluk yayan, herhangi bir eylem için insanları kızdıran, isyankâr. 2. Kadınlara iltifat eden, tavlama ve aşkına karşılık bulan kişi. 3. Ayartıcı, baştan çıkarıcı. 4. (ağızlarında) *balık* “uskumru” [11: T.1: 94].

M. Fasmer’e göre *balamut* kelimesi, *balakat* “konuşmak” kelimesinden daha eskidir. Bu yüzden de R. Smal-Stockiy’in belirttiği gibi *balamutit* kelimesinde *balakat* “konuşmak” ve *mutit* “bulandırmak” birleşmesini aramak yanlıştır. Fasmer sözlüğünde kelimenin birinci kısmını, *bal*’ı taklidi ses olarak açıklamıştır [10: C.1: 113]. *Balamut* kelimesinin Türkçe kökenli olmadığını düşünmek de olmaz [10: C.1: 113].

Baltaça: *Balta*: 1. Balta. 2. 1980’li yıllarda yaşayan Ukraynalı çok ünlü bir futbolcunun soyadı. *Balta* kelimesinin 1. Balta. 2. Cıvık çamur [5: C.1: 24-25] anlamları da vardır. *Ukrayna Dili Sözlüğü*’nde *balta* ve *baltaca* maddeleri yoktur. M. Fasmer’in *Rus Dilinin Etimolojik*

¹ Küçük Rus; yani *Malorossı* XVIII- XX. yy.’da Ukrayna halkının adıdır.

Sözlüğü'nde bu kelime, “balta”, “dar bıçaklı balta” ve Türkçeden alıntı bir kelime olarak kayıtlıdır [10: C.1: 118]. Özbek Türkçesinde *boltaç* kelimesi, “baltacık” şeklindedir.

Balık: Poltava ilinde yaygın kullanılan bir Ukraynaca soyadıdır. B. D. Grinçenko “balık” kelimesinin sadece kaydıyla yetinmiştir [5: 96]. *Ukrayna Dili Sözlüğü*'nde “balık türlerine ve ticari görünümüne” yer verilmiştir: “Balık, büyük kırmızı balığın tuzlanmış ve kurutulmuş (bazen de islenmiş) sırtı”. Ukraynaca varyant Özbek Türkçesindeki açıklama ile örtüşmektedir: *kizil balikning tuzlangan va köklangan orka guşt* “Kırmızı balığın tuzlanmış ve kurutulmuş sırtı” [9: C.1: 47].

Türkçe kaynaklarda *balık* bütün balık türleri için kullanılan genel bir addır, hatta türüne nadir rastlanan memeli balına için bile “balık” denir. Kelimenin anlamları şöyledir: “1. Üzgün, kendinden geçmiş erkek. 2. Burç adı”. Türkçedeki *balılava* kelimesi, “balık havuzu” demektir. Balık kelimesiyle türetilmiş nehir ve çay adlarına da rastlanır: *Balıkley, Balıkleyka* “balık havuzu”. Kırım’ın güneyindeki *Balıklava* kasabası kendi adını Tatarların yarımada gelip yerleşmelerinden çok daha önce almıştır. Bu durum Ukraynalıların Moğolların askerî işgalinden önceki Kıpçak kavimleriyle olan çok eski dil ilişkilerine işaret etmektedir.

Barabaş: Çok yaygın kullanılan Ukraynaca bir soyadıdır. Sevortyan’a göre bu kelime birleşik bir kelimedir ve onun Türkçede sonradan türediğine işaret etmektedir. (O zaman antik çağlarda ortaya çıkan *Bayburi* gibi birleşik kelimeleri kronolojik açıdan nasıl değerlendirmeliyiz?) *Barabaş* soyadının birinci kısmı, *bar* kelimesinin en eski şekli *par* “var” anlamındadır ve semantik olarak çok anlamlıdır: “mevcut, var olan, varlığını sürdüren”. Kelime, sonradan *bar* “varlık, zengin” anlamlarını da kazanmıştır. *Baş* kelimesi, Türkmen Türkçesinde “akıl”, Azerbaycan Türkçesinde “zekâ”, mecazi yönden “zihinsel yetenekler”, “yönetici, önder, lider, esas, ilk” [10: 64-66, 85-86] anlamlarında kullanılmaktadır.

Özbek Türkçesinde: *bor* “boş” demektir. Kelimenin mecazi anlamı, “akıllı, aydın fikirli” demektir. *barabaş* kelimesi, öz Ukraynaca bir yapıya sahiptir. İki Türkçe kelimedenden oluşmuştur. Birleşik bir kelime olarak *barabaş* kelimesine Türkçede rastlanmaktadır.

Kuçma: Bu Ukraynaca soyadına Çernigov ilinde rastlanmaktadır. Bu kelimenin varyantını Yu. K. Redko, kılavuz sözlüğünde vermiştir. B. D. Grinçenko bu kelimeyi şöyle açıklamıştır: *Kuçma*, “1. Kürklü, tüylü şapka. 2. Dağınık saçlar: “Kuçmu dat” (deyim) - mecazi: “sapartayı vermek; yani azarlamak terslemek” [5: 385]. *Ukrayna Dili Sözlüğü*'nde *kuçma* “1. Uzun koyun yününden yapılmış şapka. 2. Saç tepesi” demektir. *Dat kuçmu* (deyim): “sapartayı vermek” [11: 424] şeklinde geçer.

Kelimenin Özbek Türkçesindeki varyantı: *Kuçma, bir joyda turman, joydan joyga yurib işlaydigan*. “1. Yerinde duramayan, sürekli göç eden, göçebe (kimse). 2. Kuçma... bayrok Yarışmayı kazanana verilen bayrak” [13: 424] olarak geçer. Kelimenin iki anlamı vardır: “1. Anlam olarak (Özbek Türkçesi ve Ukraynacadaki açıklamaların örtüşmesi) 2. Etnik – göçebe”. Analog – han Kuçum (koç-idi).

Sagaydaçny: Bu soyadını Ukrayna getmanlarından² biri taşıyordu (P. K. Sagaydaçny (1622)). Kırım Hanlığı, Osmanlı ve diğer düşman memleketlere karşı yapılan başarılı deniz ve kara seferlerinin başındaki kişiye denir. Bu soyadın kökeni: k > ç ses değişmesi sonucunda *sagaydak* “sadak” + *ny* şeklindedir.

Sözlüklerde geçen bilgi şöyledir: *Sagaydak*, “oklar ve yay için kapak (kap)” [5: 95]. *Ukrayna Dili Sözlüğü*'nde, “oklar için deri çanta veya ahşap kap” [11: 8-9]. M. Fasmer, Ukraynacadaki *saydak*, *sagaydak* türemiş kelimelere dikkat çeker ve “sagaydak”ın Tatar Türkçesindeki ve Moğolcadaki eş değer şekillerini verir [10: 540, 543]. Şair A. Kudreyko kendi şiirlerinin birinde *sagaydak* ve *saygak* kelimelerini yakınlaştırır. Onun lirik kahramanı efsanevi *getman* hakkında ise şunu söyler: *Nu, hoça b pro Sagaydaka: yihav, golovu hılıvşı, i şarahali saygaki vid kozatskogo konâ* “Sagaydak hakkında: başını eğmiş gidiyordu ve saygaklar Kazak’ın atına isabet etmiyordu” [7].

Türkçe kökenli Ukrayna soyadlarının araştırılması iki etnik grup arasındaki dil ilişkilerinin ortaya çıkarılması açısından son derece önemlidir. Bunun yanı sıra onomastik Türkizmlerden *Baydaçny*, *Sagaydaçny* gibi kelimeler, Ukraynaca dönüşüme çok nadir uğramışlardır. Ayrıca Türkçe konuşan etnik gruplar arasında yukarıda adı geçen Ukraynaca soyadı örnekleri onomastik adlandırma olarak nitelendirilmemelidir.

Türkçe kökenli koreografik yapılar: Bize göre Türkizmlerin koreografik terminolojiye etkisini de incelemek ilgi çekici ve yararlı olacaktır. Şimdi unutulmuş üç Ukrayna dans adlarına bakalım:

Karapet: Ukraynaca sözlüklerde bu kelimeye hiç rastlamadık. Sadece folklor kaynakları Ukrayna’da böyle hareketli ve değişik isimli bir dansın olduğundan söz etmektedir. *Tantsüvala “Karapet”, pobila çereviki, Zalişilis (ostalisâ) na nogah çulki ta rezinki* “Karapet’i oynadım, pabuçlarımı vurdum, ayaklarımda sadece çorap ve kurdeleler kaldı”. *Karapet*, Ermeni ad ve soyadı olarak bilinir; ancak bu da Türkizmlerin Ermeni soyadlarına olan etkisidir.

Özbek Türkçesinde: *Karapet*, «kora» + «pet» (b > p ses değişimi “ötümsüzleşme”) = kara yüz, “Yüz”; Özbek Türkçesinde: yüz, bet, aft, başara, çehra; kırmızı yüz – kızıl yüz [9:

² Ukraynalı kazak askeri birliğin başındaki kişi.

521] demektir. Belki de bu dansa makyaj veya maske gibi nesnelere kullanılmıştır; belki de oyunu Türk asıllı biri uydurmuştur. Bu konu hakkında başka bir fikir öne süremiyoruz. Bunun için bu Ukrayna oyununun sahne ve yapısının temellerini iyi bilmek gerekir.

Oyra: Bu dans sanatı ve adı hakkında elimizdeki sözlüklerde herhangi bir bilgi yoktur. Tekrar halk şarkısına bir bakalım: Bu şarkıda iki dansın sahneleştirilmesinden bahsedilmektedir: *Oyra* ve *Karapet*: “Otakiçki” “Oyra-Oyra” / Otakiçki “Karapet” (İşte böyle oyra-oyra, işte böyle karapet). Bu dansa, el hareketleriyle koreografik figürler gösterilmektedir.

Oyra kelimesinin yapısı hakkında iki görüşümüz vardır: Birincisi, kelime öz Ukraynacadır ve ünlemlerden oluşur: *Oy* (*folk.* kafiye veya anafor olarak sık kullanılır). Şarkının ortasında bu ünlem hem metnin alanını genişletir hem de duygusal duraklama işlevindedir. Acı, hayret, aşırı ilgiyi ifade eder. *Ra* ünlemi ise dans ritminden çıkmaktadır.

Özbek Türkçesinde *doira* kelimesinin üç anlamı da bariz olarak *oyra* kelimesine işaret etmektedir: 1) *Tugarak çizik çizmek* “yuvarlak çizgi çizmek, yuvarlak çizilmiş geometrik yüze. 2) *Doyra şaklıda aylanmak, davra* “daire şeklinde dönmek, devre”. 3. “Müzik aletinin adı” [13: 231-232]. *Oyra*’yı, *doyra* anlamından yola çıkarak ele alırsak “daire şeklinde dans sanatı” olur. Bu bilgileri karşılaştırınca Ukrayna versiyonu daha doğru sayılır. Ancak bu kelime, kendi vatanında “sahipsiz” kalınca Türkçe kökenli olma ihtimali ortaya çıkmıştır.

Sanjarivka (~ Sanjarka): Ukrayna koreografisinde, “bir oyun ve bir şarkının adıdır” [9: 36]. On bir ciltlik sözlükteki bilgiye göre; *sanjarka* ve *sanjarivka*, “halk oyunu ve şarkısıdır” [11: t. 9: 52]. Her iki sözlükte kelimenin ilk biçimi olan *sanjar* yoktur. Ukrayna’da bu adı taşıyan birçok kasaba ve köy vardır. Harkiv-Poltava yolu üzerinde *Sanjari* köyü vardır. Poltava’yı geçince, Kiyev yönünde giderken *Novi Sanjari* köyü vardır. Günlük halk konuşmasında *sanjari* kelimesi, öz Ukraynaca kelimelerle birlikte fonetik olarak bir bütün gibi algılanır: “Stojari” “galaksi”, “ot yığıcı”, “yollarda buz”, “kaynak”. B. D. Grinçenko kelimeyi sözlüğünde şöyle vermiştir: Türkçe “sancak, Türk valisi”, “*sancakivna*, Türk valisinin kızı” [5: t. 4: 101]. Belki de *sancar* ve *sancak* akraba kelimelerdir. *Sancar* “asker, kahraman”. Oyuna gelince, belki de *Sanjarka* oyunu, Doğu dans figürlerini içerir. Ayrıca oyunda birkaç bayan solist de vardır. Yalnız burada oyunun koreografik bilgisinden mahrumuz. Muhtemelen *Sanjar* kelimesinin etimolojisi: *sang* “taş” + *jar* “yar, uçurum” şeklinde olmalı?

Ukrayna danslarının / oyunlarının Türkçe adları halk bilimi açısından son derece önemlidir. Burada şu hususa da dikkat etmek gerekir: Türk adları, Ukrayna dansını etkiliyor muydu?

İncelediğimiz hemen hemen tüm örnekler dil bilimin tekrar anlam kazanma (resemantization) kuralına tabidirler. Ukraynaca Türkçe alıntı terimleri, sadece coğrafi olarak taşıyıp benimsemekle kalmamış, onların semantiğini kendi dil kültüründeki ihtiyaçlar yönünde “yeniden ele alıp işlemiştir”.

Genel olarak diyebiliriz ki, Ukraynacada Türkizmlerin benimsenme sürecinde bazı kelimeler kaynak dildeki yazılış ve semantiğini aynen korumuştur. Bazıları ise morfolojik olarak şeklen değişmeye uğramış veya semantik kaymalarla birlikte yapısı aynen korunmuştur. Bütün bunlar bir dilin başka bir dilden alıntılanmış unsurları benimseme sürecine de uygundur.

Son olarak onomastik söz varlığının incelenmesi, öğrencilerin konuşma ve yazma kültürünü artırmaktadır. Ayrıca onomastik söz varlığının öğrenilmesi öğrencilerin edebî yönden üslup kazanmasına ve estetik zevk sahibi olmasına da yardımcı olmaktadır.

Kaynaklar

- ALPAMIŞ, [Fazıla Yuldaşeva. Per. s uzb. L. Penkovskiy]. (1973). Taşkent: G. Gulâma.
- BASKAKOV, N. A. (1979). *Russkiye Familii Tyurkskogo Proishojdeniya (Türkçe Kökenli Rus Soyadları)* / Baskakov N. A. M: Nauka.
- BELETSKİY, A. A. (1972). *Leksikologiya i Teoriya Yazıkoznaniya (Onomastika) (Leksikoloji ve Dil Bilimi Teorisi (Onomastik))* / Beletskiy A. A. Kiyev: İzd-vo Kiyevskogo un-ta.
- BONDALETOV, V. D. (1983). *Russkaya onomastika (Rus Onomastiği)* / Bondaletov V. D. M.: Prosveşçeniye.
- FASMER, M. (1986-1987). *Etimologičeskiy Slovar Russkogo Yazıka (Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü): [v4t.]* / Fasmer M. M: Progress.
- GRİNÇENKO, B. D. (1907). *Slovar Ukraïnskoï Movi (Ukraynaca Sözlüğü: [4 t (4 Cilt)]* / Grinçenko V. D. K. : Kiyev. stari- na.
- KARPENKO, Yu. A. (1975). *Teoretiçni Zasadi Rozmejuvannâ Vlasnih i Zagalnih Nazv (Özel ve Genel Adlarını Ayırt Etmenin Teorik Temelleri)* / Karpenko N. A. // Movoznavstvo, № 4. s. 49-54.
- KÜDREYKO, A. (1975). *Stihi (Şiirler)* / Küdreiko A. M.; L.
- REDKO, Yu. K. (1968). *Dovidnik Ukraïnskih Prizvişç (Ukrayna Soyadları Dizini)* / Redko Yu. K. — K. 255 s.
- Rusça-Üzbekça Lugat* (1983). *(Rusça-Özbek Türkçesi Sözlüğü): [ikki tom]*. Toşkent: ÜSE.
- SEVOROTÂN, E. V. (1978). *Etimologičeskiy Slovar Türskih Yazıkov (Türk Lehçelerinin Etimolojik Sözlüğü): Öbşçetürskiye i mejtürskiye osnovi na bukvu "B"* / Sevorotân E. V. M: Nauka.
- SUPERANSKAYA, A. V. (1973). *Obşçaya Teoriya İmeni Sobstvennogo (Özel Adın Genel Teorisi)* / Superanskaya A. V. M. Nauka.
- Ukrayna Dili Sözlüğü* (1970-1980): [u XI t. (11 Cilt)]. — K: Nauk. dumka,
- Üzbek Tilining İzohli Lugati (1981). *(Özbek Türkçesinin Açıklamalı Sözlüğü): [ikki tomli]*. M: Russkiy Yazık, T. 1: Tolkoviy Slovar Üzbekskogo Yazıka.